

”Det här är bara jag”

Om verklighet och teater, dokumentär och fiktion inom scenkonst; att gestalta sig själv.

Cecilia Lagerström

Det här är bara jag är det första av tre experiment inom ramen för forskningsprojektet *Praktiska metoder för konstnärlig forskning inom teater* som bedrivs vid Högskolan för scen och musik i Göteborg. Utgångspunkten är att bidra till att skapa en referensram kring konstnärlig forskning, i första hand på teaterns område. Det handlar om att genom praktiska sceniska experiment på sikt utveckla metoder, terminologi, kunskapsteoretiska perspektiv och förhållningssätt, som kan tjäna som exempel vid uppbyggandet av det här specifika fältet.

Avsikten med experimentet *Det här är bara jag* var dels att pröva ett specifikt förhållningssätt till konstnärlig forskning, dels att undersöka olika aspekter av ”dokumentärteater”.

Ett viktigt ställningstagande är att konstnärlig forskning inte måste redovisas i skriftlig form. Avsikten med experimentet var således att bidra till en breddning av perspektiven och söka sammansmälta gestaltning och reflektion; att utveckla en forskning som använder konststartens egna språk och arbetsformer. Det är ett sätt att eliminera risken att det praktiska utforskandet reduceras till fond eller bihang till den ”verkliga forskningen” som sker utanför scenrummet, i skrivakten. Experimentet var också ett sätt att lyfta fram den reflekterande praktikern, vars mest stringenta kommunikationsmedel många gånger är det levande samtalet, och en reflekterande metodik i sitt konstnärliga gestaltande, snarare än den skrivna texten. Det handlade om att betrakta forskningen som en reflektionshandling och inte en skrivakt; något som kan ta många olika former (även skriftliga). Ambitionen var också att presentera ”forskning” publikt, det vill säga visa något utöver ett konstverk, en föreställning vilken som helst.

Därför innehöll föreställningen flera dimensioner: en belysning av de medverkandes olika bakgrunder, kontexter och arbetsmetoder, samt av de traditioner som tillämpades; en presentation av frågeställningar, diskussioner och problematisering aktualiserade i forskningsarbetet; ett synliggörande av arbetsprocessen under det som brukar benämnas repetitionsperioden; och någon form av slutsatser. Arbetet med de tre skådespelarna gav upphov till skilda forskningsprocesser och gestaltningar; en komplexitet av uttryck, referenser och nivåer i föreställningen.

En annan viktig aspekt var att synliggöra skådespelarnas personliga erfarenheter så att de kunde tala med egen röst; att finna det sätt att kommunicera som fungerade för var och en, att låta också skådespelarna vara forskare.

Experimentets andra avsikt var utforskandet av begreppet ”dokumentarism”. Dokumentarism var föreslaget som ett samlande tema för Konstnärliga fakultetens forskardagar (*ArtTech*) 2005. Det knöt an till intresseområden inom skådespelarmetodik som var relevanta för vårt projekt, som påverkats av det faktum att ”dokumentärteater” är en i högsta grad aktuell genre i den samtida teaterkonsten. ”Det dokumentära” blev därför det raster genom vilket de medverkande betraktade sitt arbete, byggde sina frågor och skapade förbindelser mellan de skilda delarna och traditionerna i projektet.

Frågor började ta form. Varför vill vi ta del av och berätta de mest privata historier? Vari bottnar intresset för det dokumentära? Och hur påverkas skådespelarens arbete av just det att materialet hon använder är självbiografiskt? Frågorna ledde även vidare mot ett vidgat perspektiv på det självbiografiska, som rörde själva varandet på scen. Hur använder skådespelaren sig själv som person i sitt arbete inom skilda traditioner? På vilka sätt laddar hon sitt agerande med sina personliga erfarenheter och vad är spänningen mellan det reella och det fiktiva på scenen? Hur kan man med teaterns hjälp rekonstruera och reflektera över sitt liv? Vilken roll spelar minnet som redskap och hur samspelar det förflutna och nuet i skådespelarens agerande?

Det här är bara jag belyste den enskilda individens berättelse, ur såväl ett konstnärligt gestaltningsperspektiv som ur forskningens synvinkel. Vad är en enskild människas berättelse värd i termer av ”forskningsresultat”? Varför förutsätts det ofta att forskning måste vara något utanför den egna personen? Hur kan vi uppnå en djupare förståelse av våra liv genom den här typen av utforskande konstnärliga processer? I undersökandet av ”det dokumentära” i skådespelarnas agerande på scenen fokuserades särskilt frågan om det privata kontra det personliga, det självbiografiska kontra fiktionen och processer av minne, närvaro och tid. Den nära relationen mellan såväl privat och personligt som mellan dokumentärt och fiktivt blev uppenbar. Det var själva spänningen mellan ”det egna” och ”det andra” som gav utrymme för något verkligt att födas. Dokumentär-tematiken kom även alltmer att handla om tid: om närvaro i nuet. I skådespelarens bejakande av det befintliga ögonblicket, hur det nu än gestaltade sig, fanns upprinnelsen till något väsentligt. När skådespelaren inte längre behövde vara så upptagen av att återskapa det förflutna öppnades ett rum för ”att vara här”.

Forskningsföreställningen med bakgrundsmaterial finns på den DVD som bifogas denna utgåva av ArtMonitor. DVD:n har tagits fram med hjälp av resurser från ArtTech-kollegiet och Nämnden för konstnärligt utvecklingsarbete vid Konstnärliga fakulteten. Arbetet har skett i samarbete med konstnären Göran Boardy vid Konsthögskolan Valand.